

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudcem Tomášem Kocourkem v právní věci žalobce: **M. M.**, narozen dne x, státní příslušnost Ukrajina, bytem x, zastoupen Mgr. Ing. Vlastimilem Mlčochem, advokátem se sídlem Janáčkovo nábřeží 9, Praha, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 5. 2015, čj. OAM-57/LE-BE02-P17-2015,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Vymezení věci

Žalovaný napadeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 17. 12. 2015 (dále jen „zákon o azylu“). Žalovaný odůvodnil rozhodnutí tím, že žalobce neuvedl žádné skutečnosti, na základě nichž by bylo možno učinit závěr, že vyvíjel v zemi původu činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by mu hrozilo pronásledování. Neuvedl ani skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že mu v zemi původu hrozí pronásledování pro některý z dalších azylově relevantních důvodů, dokonce výslovně popřel, že by v zemi původu měl jakékoliv potíže se státními orgány. Žalovaný proto dospěl k závěru, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu. Neshledal ani důvod pro udělení tzv. humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, neboť z informací udaných žalobcem o svém zdravotním stavu nevyplývá, že je v ohrožení života, nebo že by jeho zdravotní stav vyžadoval akutní a specializovanou léčbu. Žalobce je dospělou svéprávnou a praceschopnou osobou, která je objektivně schopna zajišťovat si životní potřeby. Ve vztahu k nároku na udělení doplňkové ochrany žalovaný uvedl, že z informací o zemi původu je možné dovodit, že hrozí trestní stíhání představitelů režimu Viktora Janukovyče v případě jejich vydání na ukrajinskou žádost. Žalobce však neuvedl, že by byl s režimem Viktora Janukovyče jakkoliv spojen, takže lze vyloučit možnost cíleného vystavení žalobce

nelidskému či ponižujícímu zacházení ze strany státních orgánů země původu. Žalobce žil naposledy v Zakarpatské oblasti, kde není bezpečnostní situace negativně ovlivněna událostmi v Doněcké a Luhanské oblasti na východě země. Bezpečnostní konflikt ve východních oblastech země původu tak nelze ve vztahu k žalobci hodnotit jako hrozbu vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

Obsah žaloby a vyjádření k žalobě

Žalobce v žalobě uvedl, že při pohovorech, které s ním byly vedeny v rámci správního řízení, nerozuměl otázce politická strana, neboť „strana“ znamená v ruštině „země“. V politickém prostředí se v současnosti používají pro politické síly na Ukrajině jiné výrazy jako blok, hnutí, sektor apod. Žalobce byl politicky aktivní v hnutí prezidenta Viktora Janukovyče a ve volbách v roce 2010. Je pravdou, že nejprve odjel ze země původu za prací, ale vývoj ukázal, že nacionalistické síly, zejména Pravý sektor, vyhledávají zejména na západě Ukrajiny všechny aktivisty Strany regionů a vyhrožují jim fyzickým násilím. Dcera žalobce mu telefonicky sdělila, že Pravý sektor byl u nich doma a hledal ho. V České republice je situace na Ukrajině podávána ve prospěch proamerických a nacionalistických sil. Obával se proto, že kdyby se v České republice zmínil, že byl aktivistou Strany regionů Viktora Janukovyče, bude mít problémy. Obava z pronásledování jej také vedla k opatření si nové identity s rumunským státním občanstvím. Politický názor žalobce na dění na Ukrajině není konformní se současným vývojem a hrozí mu vážné nebezpečí v případě návratu na západní Ukrajinu. V doplnění žaloby ze dne 2. 7. 2015 žalobce napadl nesprávné posouzení situace na Ukrajině žalovaným, neboť dle posledních zpráv začíná jít o regulérní občanskou válku, není jasné, kdo je vlastně u moci.

Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě vyjádřil nesouhlas s námitkami žalobce. Uvedl, že žalobce ve správním řízení sdělil jako jediný důvod žádosti o mezinárodní ochranu snahu legalizovat si pobyt na území České republiky, aby zde mohl zůstat a pracovat. To jednoznačně vyplývá z žádosti o mezinárodní ochranu i její přílohy tvořené vlastnoručním prohlášením o důvodech žádosti. Ani při pohovoru se žalobce nezmínil o své politické angažovanosti. Teprve v žalobě uvedl, že byl aktivním členem Strany regionů Viktora Janukovyče, žalovaný se s touto skutečností objektivně nemohl v napadeném rozhodnutí vypořádat. Žalobce podal žádost o mezinárodní ochranu více jak rok poté, co na Ukrajině proběhly dramatické společenské změny a Viktor Janukovyč, jehož měl žalobce podporovat, uprchl z Ukrajiny. Dřívějšímu podání žádosti o azyl žalobci přitom nic nebránilo, žalobce požádal o azyl až po svém zadržení policií. Zhoršená bezpečnostní situace panuje jen na jihu a jihovýchodě země, žalobce nicméně bydlel před svým odjezdem v západní části země.

V podání ze dne 4. 8. 2015 žalobce uvedl, že dostal čtyři povolávací rozkazy do armády. Je rumunského původu a považuje válečný konflikt v Doněcku a Luhansku za zbytečný, nechce bojovat ani na jedné straně konfliktu. Oba národy v konfliktu, tj. Rusy i Ukrajince, považuje za své bratry. Od 12. 6. 1982 do 20. 9. 1983 sloužil v pravidelné armádě Svazu sovětských socialistických republik v Afghánistánu, za svoji službu obdržel medaili za chrabrost. Upozornil na zhoršující se situaci na Zakarpatské Rusi, kde vypukl ozbrojený konflikt mezi jednotkami Pravého sektoru a kriminálními strukturami na straně jedné a oficiální výkonnou mocí na straně druhé. V podání ze dne 20. 8. 2015 žalobce uvedl, že situaci na Zakarpatské Ukrajině nelze považovat za kriminální záležitost. Působí zde ultrapravicový Pravý sektor, který kromě politické části má i část vojenskou, velmi dobře vyzbrojenou a organizovanou. Žalobce by zde byl ohrožen Pravým sektorem jako bývalý aktivní člen Strany regionů Viktora Janukovyče.

Soud rozhodl o žalobě bez jednání, neboť oba účastníci vyjádřili s tímto postupem implicitní souhlas (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). Soud neprováděl důkazy navržené žalobcem, takže ani z tohoto důvodu nebylo třeba nařizovat jednání.

Posouzení žaloby

Soud ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Jde tedy o žalobu věcně projednatelnou.

Ze správního spisu soud zjistil, že dne 30. 3. 2015 sepsal žalovaný s žalobcem žádost o udělení mezinárodní ochrany, v níž žalobce uvedl, že do dubna 2013 bydlel na Ukrajině v obci S. v Zakarpatské oblasti. Od té doby bydlí na území České republiky. Je pravoslavného vyznání, svobodný. Vojenskou službu nikdy nevykonával ze zdravotních důvodů. Není členem žádné politické strany ani jiné organizace a nikdy jím nebyl. Ze země původu odjel v roce 2013 za prací, měl schengenské vízum na jeden rok. Pak se naskytla možnost získat rumunský pas, s nímž je snadnější získat zaměstnání. Žalobce této nabídky využil a vystupuje pod jménem G. T. jako rumunský státní občan. O azyl požádal kvůli tomu, aby mohl zůstat v České republice, nemá na Ukrajině co dělat, děti jsou dospělé. Žádné obavy pro případ návratu do země nemá, jen ho tam nic nedrží, má tam jen matku. Zdravotní stav žalobce je dobrý, 10 let má diabetes. Ve vlastnoručně psaném prohlášení o důvodech podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobce uvedl, že chce v České republice pracovat a žádá o azyl. Dne 9. 4. 2015 proběhl pohovor k žádosti o mezinárodní ochranu, při němž žalobce sdělil, že naposledy na Ukrajině bydlel v obci S. V. v Zakarpatské oblasti, tam se ale vrátit nemůže, neboť v domě žije dcera s dětmi, které jsou již velké, a není tam dost místa. Ze země původu odjel jen kvůli práci, chtěl si vydělat peníze, víc o tom nepřemýšlel. V České republice mu bylo uděleno správní vyhoštění, ovšem než se mohl vrátit do země původu, byl znovu zadržen policií. O mezinárodní ochranu požádal, aby mohl v České republice normálně pracovat, dostat legální doklady, možná si tu i najít manželku. V zemi původu žádné potíže neměl. V případě návratu do země původu se ničeho nebojí, ale chce zůstat v České republice.

Ze správního spisu dále vyplývá, že pro posouzení žádosti žalovaný shromáždil jako podklady pro vydání rozhodnutí zprávu Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva o stavu lidských práv na Ukrajině ze dne 15. 2. 2015, zprávu Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky z ledna 2015 o posouzení mezinárodní ochrany v souvislosti s vývojem na Ukrajině (aktualizace č. 2), výroční zprávu Human Rights Watch z roku 2015, zprávu Freedom House o svobodě ve světě 2015 – Ukrajina, informaci Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 29. 5. 2014 o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, výpis z rejstříku trestů. Žalobce byl s podklady pro vydání rozhodnutí seznámen dne 21. 4. 2015.

Soud posoudil žalobu v rozsahu řádně a včas uplatněných žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.).

Článek 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, který vyžaduje, aby soudy prvního stupně přezkoumávající rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany posuzovaly projednávaný případ dle právního a skutkového stavu ke dni rozhodnutí soudu, se na nyní posuzovaný případ nepoužije. Členské státy Evropské unie jsou povinny výše uvedenou povinnost transponovat do vnitrostátního právního řádu do 20. 7. 2015 (viz čl. 51 odst. 1 směrnice). Podle čl. 52 odst. 1 věty druhé směrnice se žádosti o mezinárodní

ochranu podané do 20. 7. 2015 řídí právními a správními předpisy přijatými podle směrnice 2005/85/ES. Směrnice 2005/85/ES přitom povinnost zajistit soudní přezkum rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany podle právního a skutkového stavu ke dni rozhodnutí soudu neobsahovala.

Protože doposud nebyly do českého právního řádu promítnuty požadavky čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU, ačkoliv transpoziční lhůta již uplynula, má uvedený článek směrnice přímý účinek. Jelikož však žádost o mezinárodní ochranu byla v této věci podána dne 30. 3. 2015, směrnice 2013/32/EU na toto řízení (včetně přezkumného řízení soudního) nedopadá. Na věc tak *rationae temporis* dopadá směrnice 2005/85/ES, která neukládá členským státům povinnost zajistit soudní přezkum rozhodnutí podle stavu ke dni vydání rozhodnutí soudu. Plně se tak prosadí § 75 odst. 1 s. ř. s. (shodně viz rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2016, čj. 2 Azs 127/2016 – 31, bod 19).

Žalobce nenapadl rozhodnutí žalovaného proto, že by se žalovaný nedostatečně zabýval skutečnostmi uvedenými žalobcem ve správním řízení, ani skutkové závěry žalovaného vycházející z obsahu shromážděných zpráv o zemi původu, ani právní posouzení věci. Žalobce staví žalobu na tom, že existuje důvod pro udělení azylu, který ze subjektivních důvodů neuplatnil ve správním řízení, a sice že byl aktivním členem Strany regionů Viktora Janukovyče, pročež se obává pronásledování ze strany příslušníků nacionalistického hnutí Pravý sektor.

Soud musel v první řadě vážit, zda může přihlédnout k uplatnění zcela nového důvodu pro udělení mezinárodní ochrany teprve v soudním řízení. V této souvislosti považuje za důležité zdůraznit, že v projednávané věci nejde o situaci, kdy by žalobce daný důvod žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl již ve správním řízení a v soudním řízení jen k tomuto již uplatněnému důvodu doplnil nové informace (např. reflektující vývoj událostí v zemi původu po vydání napadeného rozhodnutí – na tyto případy dopadá právní názor vyjádřený v rozsudku NSS ze dne 22. 4. 2011, čj. 5 Azs 3/2011 – 131). Jde o situaci substanciálně odlišnou, neboť v soudním řízení je nově uplatňován zcela nový důvod pro udělení mezinárodní ochrany.

Nejprve je třeba uvést, že v dané věci se nejedná o aplikaci § 75 odst. 1 s. ř. s. Toto pravidlo pouze stanoví, že při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí se vychází ze skutkového a právního stavu ke dni vydání rozhodnutí žalovaného. Jediným následkem tohoto pravidla je, že nelze v soudním řízení přihlédnout ke skutečnostem nebo změně právního stavu, které nastaly až po vydání napadeného rozhodnutí. Tato norma naopak nezapovídá přihlédnout ke skutečnostem, které objektivně existovaly již v době vydání napadeného rozhodnutí, ovšem vyšly najevo až později (např. žalobce o skutečnosti věděl před vydáním rozhodnutí žalovaného, ale ve správním řízení se o ní nezmínil, nebo se žalobce o skutečnosti sám dozvěděl až po vydání rozhodnutí žalovaného). Aplikovatelnost § 75 odst. 1 s. ř. s. na nyní posuzovanou věc tak nevede k tomu, že by se soud nemusel zabývat skutečnostmi nově uvedenými žalobcem až v žalobě či následných podáních adresovaných soudu, pokud nastaly před vydáním správního rozhodnutí.

K podmínkám, za nichž lze v soudním řízení uplatnit zcela nový důvod pro udělení mezinárodní ochrany, se vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015 – 32. Dovedl, že je povinností žadatele o mezinárodní ochranu vylíčit veškeré skutečnosti relevantní z pohledu mezinárodní ochrany již ve správním řízení. Neuvede-li žadatel o mezinárodní ochranu všechny relevantní skutečnosti již v řízení před správním orgánem, neumožní mu kvalifikovaně posoudit podanou žádost a musí nést riziko

v podobě zamítavého rozhodnutí. Ani povinnost dle čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU (na danou věc se však *rationae temporis* nevztahuje) nelze chápat jako podporu bezdůvodného roztržštění vyličení skutkového příběhu žadatele o mezinárodní ochranu v různých fázích řízení, včetně přezkumného soudního řízení. Jedná se o opatření, které má zamezit nesprávnému posouzení situace žadatelů ve světle aktuálních poměrů a závažných změn situace v zemi jejich původu či jejich osobních poměrů. Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že skutečnosti, které žadatel o mezinárodní ochranu bezdůvodně neuvedl již ve správním řízení, nelze uplatnit v žalobě proti rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany. Tyto závěry byly následně korigovány Ústavním soudem v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16. Podle názoru Ústavního soudu musí být žalobci umožněno uplatnit v soudním řízení nový důvod žádosti o mezinárodní ochranu, jestliže jde o skutečnost, kterou žalobce nemohl bez vlastní viny uvést již ve správním řízení, nebo jestliže se ve správním řízení vyskytla okolnost, která ospravedlňuje, že žalobce neuvedl danou skutečnost již ve správním řízení (např. při osobním pohovoru nebyl žalobce na tuto skutečnost dotazován; osobní pohovor nebyl proveden, žalobce nemusel pochopit relevanci dané skutečnosti pro řízení o mezinárodní ochraně; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru; pohlaví tazatele nebo tlumočníka mohlo být pro žalobce zábranou). Je třeba vzít v úvahu, že žadatelé o mezinárodní ochranu patří mezi zvláště zranitelné osoby, které se mohou na území České republiky ocitnout ve zcela jiném kulturním prostředí, po měsících nebezpečné cesty, mohou být dezorientovaní a mohou mít skutečně odůvodněný strach z návratu do země původu. Je tedy třeba vždy nutno zohlednit povahu nových skutečností a situaci konkrétního žadatele.

Žalobce pochází z Ukrajiny, která není významně kulturně odlišným státem, je rumunské národnosti (jde o kulturně blízké etnikum), na území České republiky pobýval v době podání žádosti o mezinárodní ochranu již dva roky (od dubna 2013). Nenacházel se tedy pod bezprostředním šokem ze strastiplné cesty. Při sepisu žádosti o udělení mezinárodní ochrany byla přítomna tlumočnice z jazyka ruského (žalobce uvedl, že si přeje vést řízení v ruském jazyce). Žalobce byl dotazován, zda on nebo některý člen rodiny je členem politické strany nebo jiné organizace. Odpověděl, že není, ani nikdo z rodiny, členem žádné politické strany ani jiné organizace a nikdy ani nebyl. Současně žalobce vlastnoručně vypsál všechny důvody pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany, a to poté, co byl poučen v ruském jazyce, že je povinen na tuto listinu vypsát všechny důvody, pro které žádá o udělení mezinárodní ochrany a jiné důležité okolnosti. O svém politickém angažmá se však žalobce ani náznakem nezmínil. Rovněž pohovor byl s žalobcem proveden za přítomnosti tlumočnice z jazyka ruského. Ani při něm však žalobce neuvedl, že by byl politicky činný, výslovně sdělil, že v případě návratu do země původu se neobává ničeho. Argumentace žalobce, že neporozuměl významu slova politická strana, zaměnil ho se slovem země, není ničím jiným než výmluvou, kterou se žalobce snaží odvrátit následky jemu nepříznivého rozhodnutí. Jak sepisu žádosti, tak pohovoru byla přítomna tlumočnice z jazyka ruského, žalobce se vyjadřoval v tomto jazyce. Pakliže by významu některého slova neporozuměl, mohl požádat o jeho vysvětlení. Navíc všechny důvody, pro které žádal o mezinárodní ochranu, uvedl v rusky psaném vlastnoručním prohlášení. Slovo strana sice znamená v ruštině země, ovšem je-li slovo strana použito v slovním spojení politická strana, nemohl si žalobce ani při nekvalitním tlumočení myslet, že jde o slovo země. Žalobce dostal dostatek prostoru pro uvedení všech důvodů žádosti, byly dodrženy všechny procesní záruky (vlastnoruční prohlášení o důvodech žádosti, přítomnost tlumočníka). Je tedy vyloučeno, že by důvodem neuvedení skutečnosti, že byl v zemi původu politicky aktivní, bylo neporozumění cizímu jazyku.

Skutečnost, že žalobce byl v zemi původu politicky činný ve prospěch Strany regionů Viktora Janukovyče a že se z toho důvodu obává pronásledování ze strany přívrženců Právého sektoru, mohl žalobce uvést již ve správním řízení, nejpozději dne 21. 4. 2015, kdy byl seznámen s podklady pro vydání rozhodnutí. Nejde o otázku intimního charakteru, u níž by mohl váhat s jejím uvedením. Vysvětlení žalobce, že svoji politickou činnost zamlčel ve správním řízení z toho důvodu, že v České republice převažuje proamerická a pronacionalistická interpretace situace na Ukrajině, zatímco žalobce byl činný pro proruskou politickou stranu, není akceptovatelné. Základy azylové ochrany spočívají právě v poskytování ochrany osobám pronásledovaným pro jejich politickou činnost. Rozhodl-li se žalobce obrátit na český správní orgán s žádostí o udělení mezinárodní ochrany, pak nelze nalézt žádnou legitimní omluvu pro zamlčení politické činnosti žalobce v zemi původu. Nedůvěřoval-li snad žalobce českým orgánům a pochyboval o tom, zda posoudí jeho žádost nezájatě (tj. neutrálně ve vztahu k interpretaci dění na Ukrajině), není zřejmé, proč požádal v České republice o mezinárodní ochranu.

Soud tedy uzavírá, že vzhledem k osobní situaci žalobce a charakteru nově uváděných skutečností není žádného důvodu věcně posuzovat v soudním řízení tvrzení žalobce o nových důvodech pro udělení mezinárodní ochrany. Žalobce mohl již ve správním řízení uvést, že byl v zemi původu politicky činný ve prospěch Strany regionů Viktora Janukovyče, a měl tedy takto postupovat. Soudní řízení správní je řízením přezkumným ve vztahu ke správnímu řízení završenému napadeným rozhodnutím, nikoliv řízením, v němž by bylo možno uvádět zcela nové skutečnosti ve snaze zvrátit nepříznivé rozhodnutí žalovaného. Soud se tedy nezabýval námitkami žalobce, že mu na západě Ukrajiny (na Zakarpatské Ukrajině, či Podkarpatské Rusi, jak uvádí žalobce ve svých podáních) hrozí pronásledování ze strany ozbrojených skupin Právého sektoru z důvodu, že v minulosti podporoval politickou stranu Strana regionů Viktora Janukovyče. Za této procesní situace by bylo nadbytečné provádět důkaz listinami předloženými žalobcem, jimiž chtěl doložit svoji politickou činnost (potvrzení Strany regionů) a situaci na západě Ukrajiny, pokud jde o násilnou činnost Právého sektoru (internetové zpravodajské články). Soud proto důkaz těmito listinami neprovedl.

Účelovosti tvrzení žalobce uplatněných v žalobě nasvědčuje pasáž, v níž žalobce uvádí, že obava z pronásledování ho vedla k opatření nové identity, když je rumunského původu. Ve správním řízení však žalobce při podání žádosti i při pohovoru shodně uvedl, že na území Evropské unie vstoupil na základě schengenského víza a po uplynutí jeho platnosti se mu naskytla příležitost opatřit si rumunský pas. Toho využil, protože s rumunským pasem se mohl prokazovat jako občan Evropské unie, je snadnější s ním získat zaměstnání. Žalobce tedy spontánně sám osvětlil právě důvody, proč si opatřil jinou identitu. Navíc po celou dobu, co byl držitelem rumunského pasu, pobýval na území České republiky, na Ukrajině nebyl. Není tedy zřejmé, jak by ho měl rumunský pas chránit před pronásledováním, jemuž by byl vystaven na Ukrajině, neboť po celou dobu pobýval na území České republiky a pas užíval k prokazování své totožnosti v České republice (přitom měl v držení svůj pravý ukrajinský pas). Nevěrohodnost tvrzení žalobce je podepřena například i tím, že zatímco v žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedl, že vojenskou službu nikdy nevykonával, a to ze zdravotních důvodů, v doplnění žaloby sdělil, že byl jako voják sovětské armády nasazen do války v Afghánistánu, kde si vysloužil medaili za chrabrost.

Žalobce dále v doplnění žaloby ze dne 4. 8. 2015 uvedl, že považuje válečný konflikt v Doněcku a Luhansku za zbytečný a nechce bojovat ani na jedné straně konfliktu. Obě zneprátené národnosti považuje za své bratry. K tomu přiložil čtyři listiny psané ukrajinským jazykem, které jsou dle žalobce povolávacím rozkazem.

Skutečnost, že žalobce může být povolán do armády k výkonu vojenské služby a nasazen do bojových operací na východě Ukrajiny, může být v obecné rovině relevantní z pohledu azylu jakožto privilegované formy mezinárodní ochrany (§ 12 zákona o azylu). Touto otázkou se podrobně zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 17. 12. 2015, čj. 5 Azs 158/2015 – 24, a to právě ve vztahu k situaci na Ukrajině. V uvedeném rozhodnutí navázal především na rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 26. 2. 2015 ve věci *Andre Lawrence Shepherd* (C-472/13).

Ve správním řízení žalobce jako důvod pro podání žádosti o mezinárodní ochranu neuvedl, že by odmítal výkon vojenské služby a obával se případných sankcí za odepření výkonu vojenské služby. Rovněž v tomto případě se tak musel soud zabývat tím, zda je přípustné uvést tento důvod pro udělení mezinárodní ochrany až v soudním řízení. Soud vyšel z toho, že žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany dne 30. 3. 2015, kdy již několik měsíců probíhaly ozbrojené střety mezi ukrajinskými vládními jednotkami a separatistickými povstanci v Luhanské a Doněcké oblasti. Žalobci muselo být v době podání žádosti zřejmé, že na Ukrajině dochází k mobilizaci (v žalobě tvrdí, že sleduje informace o situaci na Ukrajině). Přesto ve správním řízení uváděl, že v případě návratu do země původu se neobává ničeho, jen tam nechce žít. Žalobce již v době správního řízení musel vědět, že na východě Ukrajiny dochází ke střetům mezi Ukrajinci a obyvateli ruské národnosti a že příslušníky obou národností považuje za své bratry, pročez nechce proti nim bojovat. Je tedy zřejmé, že žalobce bez zjevného důvodu neuplatnil výše uvedené skutečnosti relevantní pro udělení azylu již ve správním řízení, žalobci v tom objektivně ani subjektivně nic nebránilo. Soud se proto nemůže věcně zabývat tímto nově uvedeným důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Z toho důvodu soud neprovedl důkaz předloženými listinami, které žalobce označil jako povolávací rozkazy. Na podporu výše uvedeného závěru lze nicméně poukázat na to, že z listin, i bez potřeby překladu do jazyka českého, plyne, že adresát je předvoláván na den 5. 10. 2014, 14. 4. 2015, 6. 6. 2015 a 6. 7. 2015. Vzhledem k dataci povolávacích rozkazů, z nichž nejméně dva jsou z doby před vydáním napadeného rozhodnutí, lze usoudit, že žalobce mohl uplatnit jako důvod žádosti o udělení mezinárodní ochrany, že nechce být jako voják nasazen do bojů ve východní části Ukrajiny, již ve správním řízení.

Byť tedy má soud za to, že žalobce mohl důvod žádosti o mezinárodní ochranu spočívající v hrozbě povolání do ukrajinské armády a nasazení do ozbrojeného konfliktu na východě země původu uvést již ve správním řízení, a proto se nelze zabývat věcně tímto důvodem pro udělení mezinárodní ochrany nově uplatněným až v doplnění žaloby, lze pro zvýšení přesvědčivosti rozsudku odkázat na ustálenou judikaturu správních soudů, která se týká této otázky speciálně ve vztahu k situaci na Ukrajině. Lze přitom vyjít ze skutečnosti, kterou žalobce navrhl prokázat předloženými čtyřmi listinami v ukrajinském jazyce, a sice že byl předvolán, aby se dostavil k výkonu vojenské služby.

Branná povinnost je jednou z významných povinností státních občanů ke státu, jehož jsou občany. V době ozbrojeného konfliktu, do něhož je tento stát zavlečen, resp. hrozby konfliktu je tato povinnost ještě významnější a naléhavější. Požadavek státu, aby občan splnil brannou povinnost a případně se z toho titulu i aktivně zapojil v rámci mobilizace do ozbrojeného konfliktu, v němž je ohrožena svrchovanost státu a jeho územní celistvost, je zcela legitimní a nemůže bez dalšího představovat akt pronásledování nebo hrozbu vážné újmy (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2012, čj. 2 Azs 17/2012 – 44). Azylové právo neposkytuje právní ochranu jednání žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří bez relevantních důvodů odpírají státu, jehož jsou občany, splnění své základní povinnosti, tj. podílet se na jeho obraně (při dodržení všech mezinárodněprávních pravidel vedení ozbrojeného konfliktu, zejména těch, které jsou součástí mezinárodního humanitárního

práva). V opačném případě by aplikace azylového práva destruovala obranyschopnost cizího státu.

Z pohledu aplikace § 12 zákona o azylu je rozhodující, zda žadatel o mezinárodní ochranu má odůvodněný strach z pronásledování pro některý z azylově relevantních důvodů. Pojem pronásledování je definován v § 2 odst. 8 zákona o azylu jako závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna původci pronásledování. Uvedené ustanovení je transpozicí čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“) a musí být vykládáno v jejím světle. Dle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice může být za pronásledování považováno trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 (tj. zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech, vážný nepolitický zločin, čin, který je v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1 a 2 Charty OSN).

Jinými slovy řečeno, mezinárodní ochranu ve formě azylu lze udělit osobě, jestliže se odůvodněně obává, že by mohla být trestně stíhána nebo by jí byl uložen trest z důvodu, že odepře výkon vojenské služby za konfliktu. To ovšem pouze za omezující podmínky, že při výkonu vojenské služby by docházelo ke zločinům proti míru, válečným zločinům, zločinům proti lidskosti. Trestní stíhání v případě odepření vojenské služby za konfliktu, při němž k uvedeným z pohledu mezinárodního práva protiprávním jevům nedochází, nepředstavuje akt pronásledování, a tedy důvod pro udělení azylu. Naopak je zcela legitimní, aby stát, jenž se nachází v konfliktu, vynucoval plnění branné povinnosti a nařízené mobilizace i prostředky trestního práva.

Žalovaný za účelem zhodnocení charakteru ozbrojeného konfliktu na východě Ukrajiny opatřil jako podklad pro vydání rozhodnutí zprávu Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva o stavu lidských práv na Ukrajině ze dne 15. 2. 2015. Tato zpráva se vztahuje k období od 1. 12. 2014 do 15. 2. 2015 a je zaměřena na detailní popis stavu bojových operací s tím, že popisuje i excesy, k nimž dochází na obou bojujících stranách. Ze zprávy vyplývá, že v uvedeném období se konaly mírové rozhovory v Minsku, které vyústily v uzavření dohody o příměří, která měla vstoupit v platnost od 15. 2. 2015, zahrnující i ujednání o zřízení bezpečnostní zóny, o stažení zahraničních ozbrojených útvarů, žoldáků a zbraní z území Ukrajiny a o propuštění rukojmí a nezákonně zadržovaných osob. Nadále bylo velmi rozšířené plošné ostřelování obydlených oblastí, a to z obou stran, byť se v některých případech nenacházejí poblíž žádných vojenských pozic. Od sklonku ledna 2015 dochází k evakuaci obydlených oblastí v blízkosti ozbrojených bojů. Dle výroční zprávy Human Rights Watch 2015 zahájily státní úřady v září 2014 trestní šetření ve věci údajných zločinů spáchaných provládním praporem Ajdar, mezi něž mělo patřit svévolné zadržování, nucená zmizení a mučení.

Ze shromážděných zpráv svědčících o charakteru bojových operací a podmínek, které je doprovází, vyplývá, že ojediněle dochází na obou stranách konfliktu k excesům. Na druhou stranu jsou opakovaně vyhlášována příměří a konflikt je tlumen diplomatickou cestou. Z veřejně dostupných informací je známo, že ačkoliv Ukrajina není smluvním státem Statutu Mezinárodního trestního soudu, učinila dne 17. 4. 2014 a 8. 9. 2015 dvě prohlášení ve smyslu

čl. 12 odst. 3 Statutu Mezinárodního trestního soudu, v jejichž důsledku byla tomuto soudu přiznána pravomoc vyšetřovat a stíhat zločiny, k nimž na území Ukrajiny došlo po 21. 11. 2013 (<https://www.icc-cpi.int/ukraine>). Na počátku roku 2015 se přitom zintenzivnilo úsilí o evakuaci osob bydlících v místech, které jsou bezprostředně zasaženy boji. Z toho tedy plyne, že Ukrajina jakožto jedna ze stran ozbrojeného konfliktu činí opatření proti tomu, aby bojovými operacemi bylo zasaženo civilní obyvatelstvo, a je připravena stíhat i případné válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, resp. umožnit jejich stíhání Mezinárodním trestnímu soudu. Je tedy málo pravděpodobné, že by žalobce mohl být v rámci zapojení do bojových operací veden ke spáchání takových zločinů. Za této situace pak bylo na žalobci, aby s dostatečnou přesvědčivostí prokázal, že jednotka, ke které patří (resp. v níž má vykonávat vojenskou službu), provádí nebo v minulosti prováděla operace, které jí byly přiděleny, za takových podmínek, že je vysoce pravděpodobné spáchání činů, jejichž povaha odpovídá činům dle čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice (viz rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Shepherd*, body 42 a 43). Ze zpráv o zemi původu nevyplývá, že by všechny vojenské jednotky byly nasazeny do ozbrojeného konfliktu a že by všechny vojenské jednotky páchaly válečné zločiny či zločiny proti lidskosti. Bylo tedy na žalobci, aby prokázal, v jaké vojenské jednotce bude vykonávat vojenskou službu, že se tato vojenská jednotka bezprostředně podílí na bojových operacích na východě Ukrajiny a že v této jednotce v minulosti došlo ke spáchání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti (nebo je na základě známých skutečností pravděpodobné, že k tomu dojde v budoucnu). Žalobce nicméně ani v soudním řízení správním neuvedl žádné konkrétní skutečnosti (ve výše uvedeném smyslu), natož aby je prokázal, pouze obecně uvedl, že hrozí, že bude povolán k výkonu vojenské služby. Z této skutečnosti ovšem nelze dovodit přiměřenou pravděpodobnost, že žalobce bude nucen podílet se při výkonu vojenské služby na páchání válečných zločinů či zločinů proti lidskosti. Případný trest, který žalobci hrozí za nenastoupení vojenské služby, tak nelze objektivně považovat za pronásledování ve smyslu § 2 odst. 8 ve spojení s § 12 zákona o azylu, interpretovaných ve světle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice.

Z rozsudku Soudního dvora EU ve věci *Shepherd* a rozsudku NSS čj. 5 Azs 158/2015 – 24 vyplývá, že případy žadatelů o mezinárodní ochranu, kterým v důsledku odepření výkonu vojenské služby hrozí trest, je v obecné rovině možné aplikovat čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) kvalifikační směrnice, podle nichž lze za pronásledování považovat právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, a nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání. Pod toto pravidlo by totiž teoreticky bylo možné podřadit i tresty ukládané osobám, které odmítly nastoupit k výkonu vojenské služby. Soudní dvůr EU nicméně ve shora citovaném rozsudku dovodil, že uložení trestu odnětí svobody nebo propuštění z armády z důvodu odepření povinnosti vykonat službu nejsou s ohledem na legitimní výkon práva dotyčného státu udržovat ozbrojené síly považována za natolik nepřiměřená nebo diskriminační, že by patřila mezi akty pronásledování. Stát má nepochybně legitimní důvod uložit osobě, která odmítá vykonat vojenskou službu, i trest odnětí svobody, aby udržel svoji bojeschopnost. Tím spíše to platí v situaci lokálně omezeného ozbrojeného konfliktu, u něhož nelze vyloučit, že eskaluje do regulérní válečné situace, a to i za účasti cizího státu. Ostatně dle zprávy Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ze dne 15. 1. 2015 (bod 21) mohou lidé vyhýbající se odvodu do armády dostat trest pohybuující se od správní pokuty až po odnětí svobody v délce 2 až 5 roků. Za vyhýbání se odvodu nebo mobilizaci bylo v roce 2014 údajně odsouzeno 32 osob (v roce 2013 nikdo). Analýzou některých z těchto případů (16) bylo zjištěno, že všichni, kdo byli uznáni za vinné, byli odsouzeni k administrativní pokutě, veřejné službě nebo dostali podmíněný trest. Hrozící tresty, natož pak tresty reálně ukládané, zjevně nejsou vzhledem k zájmu na obranyschopnosti země nepřiměřené, a nemohou tak být považovány za pronásledování. Přiměřenost těchto opatření je možné dokladovat srovnáním se sazbou trestu

odnětí svobody trestného činu nenastoupení mimořádné služby (za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu) v ozbrojených silách (§ 373 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) v České republice, která činí jeden rok až pět let.

Žalobce netvrdí, že odmítá účast v ozbrojeném konfliktu z důvodu vyznání či svědomí. Z výše uvedeného je zřejmé, že ani povolání k výkonu vojenské služby v rámci oficiální ukrajinské armády není pronásledováním ve smyslu § 12 zákona o azylu. I kdyby tedy soud mohl přihlídnout k této skutečnosti nově uplatněné až v soudním řízení, bylo by možné takový žalobní bod posoudit na podkladě zpráv o zemích původu, které jsou součástí správního spisu, s tím, že žalobní bod by byl nedůvodný, neboť závěr žalovaného, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, by byl správný.

Žalobce v doplnění žaloby ze dne 2. 7. 2015, které podal na výzvu soudu k odstranění vad žaloby, vytkl žalovanému nesprávné posouzení situace na Ukrajině, neboť dle posledních zpráv jde o začátek regulérní občanské války se všemi tomu odpovídajícími atributy. Z tohoto tvrzení by bylo možné dovozovat, že žalobce napadá právní posouzení situace v zemi původu z pohledu aplikace § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

Podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu se za vážnou újmu, s níž zákon pojí nárok na udělení doplňkové ochrany, považuje vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Ačkoliv žalobce ve správním řízení neuvedl, že se v případě návratu do země původu obává ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu nepříznivé bezpečnostní situace panující na Ukrajině, žalovaný se naplněním § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu zabýval z moci úřední, neboť jde o otázku nároku na doplňkovou ochranu. Za účelem dodržení mezinárodního závazku České republiky označovaného jako *non-refoulement* (zákaz vrátit neúspěšného žadatele o azyl do země původu, pokud mu tam hrozí vážná újma) bylo třeba vzhledem k obecně známým skutečnostem, že na Ukrajině probíhá ozbrojený konflikt, zabývat se z moci úřední (i bez patřičných tvrzení žalobce) tím, zda žalobce nesplňuje podmínky pro udělení doplňkové ochrany. Žalovaný takto postupoval a svůj závěr řádně odůvodnil. Své výtky proti posouzení situace na Ukrajině z pohledu aplikace § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu měl žalobce uplatnit ve lhůtě pro podání žaloby (§ 71 odst. 2 s. ř. s.), tj. do 15 dnů od doručení rozhodnutí žalovaného (§ 32 odst. 1 zákona o azylu). Lhůta pro uplatnění žalobních bodů uplynula dne 5. 6. 2015. Žalobce byl soudem vyzván k doplnění žalobních bodů do 5 dnů od právní moci usnesení čj. 49 Az 72/2015 – 5, přičemž tato lhůta uplynula dne 22. 6. 2015. Žalobce vznesl výše uvedený žalobní bod až dne 2. 7. 2015, tedy po marném uplynutí jak zákonem stanovené lhůty pro podání žaloby, tak lhůty stanovené soudem ve výzvě k odstranění vad žaloby. Nejde přitom o situaci, kdy by žalobce reagoval na skutečnosti, které nastaly až po uplynutí těchto lhůt. Žalobce pouze patrně nevzal do úvahy, že v soudním řízení správním je s uplynutím lhůty pro podání žaloby spojen účinek koncentrace řízení. K tomuto žalobnímu bodu tedy nemohl soud přihlídnout z důvodu jeho opožděnosti.

Závěr a rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

Vzhledem k tomu, že žalobní body jsou nedůvodné, a soud nezjistil žádnou vadu, k níž by byl povinen přihlídnout i bez námítky, byla žaloba zamítnuta (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nebyl v řízení úspěšný, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému soud náhradu nákladů

nepřiznal, neboť mu nevznikly náklady převyšující náklady na běžnou administrativní činnost.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí **l z e** podat kasační stížnost ve **lhůtě dvou týdnů** ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů je stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze dne 15. září 2016

Tomáš Kocourek, v. r.
soudce

Za správnost:
Božena Kouřimová